

Jerzy Misiurek

"Świętość w świetle dekretów
beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych
po Soborze Watykańskim II",
Ireneusz Werbiński, Warszawa 1993
: [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 32/1, 193-195

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W e r b i ń s k i Ireneusz, *Świętość w świetle dekretów beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych po Soborze Watykańskim II*, Warszawa 1993, Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej, ss. 359.

Sobór Watykański II poświęcił w Konstytucji dogmatycznej o Kościele odrębny rozdział o powszechnym powołaniu do świętości (KK 39-42). Można powiedzieć, że świętość realizowana i osiągnana przez Lud Boży żyjący w różnych stanach jest podstawowym zadaniem Kościoła. Toteż dobrze się stało, że autor podjął się zadania ukazania koncepcji świętości i jej roli w „rozwoju osobowości chrześcijanina” biorąc za podstawę dekrety Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych Stolicy Apostolskiej po Soborze Watykańskim II (por. s. 12). Warto podkreślić, że dotychczas tego zagadnienia w takiej formie nikt jeszcze nie opracował. Praca ma charakter nie tylko rozprawy o charakterze teologicznym, ale z uwagi na źródła (605 dekretów Kongregacji), uwzględnia również „procedurę prawną-kościelną dotyczącą świętości” (s. 13).

Praca ks. dra W e r b i ń s k i e g o obejmuje pięć rozdziałów poprzedzonych krótkim wstępem, w którym mamy uzasadnienie tematu i doboru źródeł, a także zasygnalizowaną metodę prowadzącą się do analizy źródeł w celu syntetycznego omówienia koncepcji świętości i jej roli w kształtowaniu osobowości chrześcijanina.

W problematykę zasadniczą dotyczącą zagadnienia świętości wprowadza umiejętnie skonstruowany rozdział pierwszy. Autor nadał mu tytuł: „Ewolucja pojmowania świętości” (s. 16-75). Jego przedmiotem jest świętość rozumiana przez natchnione księgi biblijne, Ojców Kościoła i pisarzy wczesnochrześcijańskich, pojęcie świętości w okresie średniowiecza i w czasach nowożytnych, współczesne rozumienie świętości i wreszcie „martyrologia i hagiografie jako świadectwa ewolucji pojmowania świętości”. Mamy tu więc zarys historyczny pojęcia świętości. „Istotą świętości” zajmują się rozdział drugi (s. 76-132) recenzowanej rozprawy. Charakterystyczny jest tu zestaw pojęć: miłość a świętość, świętość a życie indywidualne i wspólnotowe, świętość a mistyka i świętość a charyzmaty. Należy podkreślić, że we wszystkich wspomnianych punktach tego rozdziału spotykamy się z odpowiednimi przykładami beatyfikowanych czy też kanonizowanych osób. Rozdział trzeci zatytułował autor „Świętość w różnych stanach życia” (s. 133-169). W świetle źródeł ukazał ks. W e r b i ń s k i świętość realizowaną przez wszystkich stosownie do darów i wezwania otrzymanego od Boga. Omijając świętość kapłańską wskazał on na jej podstawy, „radikalizm ewangeliczny” oraz środki osiągania świętości. Wnikliwie naświetlił również autor świętość zakonną wyrażającą się zwłaszcza w praktykowaniu tzw. rad ewangelicznych. Będąc wierny swej metodzie, analizując dekrety posoborowe, zaakcentował także świętość osiąganą przez ludzi świeckich. Podkreślił przy tym, że „każdy ma szansę realizowania świętości” (s. 163). W rozdziale czwartym uwagę naszą przykuwają „czynniki wspomagające świętość człowieka” (s. 170-216). Ks. W e r b i ń s k i za-

stanawia się tu nad wpływem wychowania, głównie w rodzinach, „*odczytaniem powołania życiowego*”, praktykami modlitewnymi, udziałem w liturgii, rozważaniem słowa Bożego i praktykami ascetycznymi. Wszystkie te czynniki, o których wspominają dekrety Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, popiera konkretnymi przykładami. W ostatnim, piątym rozdziale: „*Elementy prawnokanoniczne świętości*” (s. 217-243), autor zwraca uwagę na świętość będącą „*przedmiotem dowodzenia*” Kościoła, wyrażającą się w życiu, „*męczeństwie lub cnotach*”, o czym świadczy „*kult kandydata na ołtarze*” (s. 217), a także cuda i łaski. W zakończeniu (s. 244-252) syntetyzuje autor swoje szczegółowe analizy treściowe, charakteryzując bliżej istotę świętości w świetle dekretów Kongregacji i wysuwając jednocześnie odpowiednie wnioski natury ogólnej.

Wykaz szczegółowej bibliografii obejmuje 73 strony (s. 253-326) i wyszczególnia przejrzyste źródła (1965-1990), dokumenty Kościoła, teksty patrystyczne i opracowania. Uwagę zwraca *Summarium* w językach łacińskim i angielskim, a także *Aneksy*, w których podano zgodnie z układem chronologicznym datę rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego kandydata na ołtarze, cuda, potwierdzenie kultu itp. (s. 336-359).

Ocena pracy w świetle podstawowych formalnych i merytorycznych kryteriów naukowych wypada pozytywnie, zwłaszcza jeżeli się weźmie pod uwagę jej zamierzenia: „*jaką koncepcję świętości ukazują dekrety beatyfikacyjne i kanonizacyjne po Soborze Watykańskim II i w jaki sposób wpływa ona na rozwój osobowy człowieka*” (s. 244). Analiza zawartości treściowej owych dekretów na przestrzeni całej rozprawy jest bardzo wnikliwa, o czym zresztą świadczy dokumentacyjny materiał dowodowy licznych przypisów. Pod tym względem autor zadał sobie wiele trudu, stwarzając tym samym ważny i w dużej mierze oryginalny przyczynek dla zrozumienia wagi świętości współczesnego Kościoła katolickiego. Autor potrafi być krytyczny, zwłaszcza gdy chodzi o średniowieczne koncepcje świętości, dzięki czemu rozprawa zyskała na obiektywności.

Praca podaje wiele cennych szczegółów, jak np. stwierdzenie, że „*świętość poszczególnych osób (...) jest uczestnictwem w świętości Chrystusa i równocześnie w świętości Kościoła*” (s. 98), a także, że „*ludzie oddani życiu czynnemu mogą być w pełni oddani Chrystusowi poprzez służbę braciom*” (s. 108), bowiem „*samo zaangażowanie nie przeszkadza jedności*” z Bogiem (s. 109). Słusznie też podkreśla autor, że „*poprzez życie świętych najlepiej można zrozumieć istotę chrześcijaństwa; oni są żywą egzemplifikacją Ewangelii*” (s. 247). Od nich zatem „*możemy uczyć się prawdziwego człowieczeństwa i prawdziwej świętości*” (s. 249), bowiem świętość „*ma zasadniczy wpływ na rozwój prawdziwego człowieczeństwa*” (s. 251). Cenne jest też zauważenie związku świętości chrześcijanina z osobą Jezusa Chrystusa: „*Życie Chrystusa w świętych osiągnęło taką jedność, że nie można rozdzielać ich życia od życia Chrystusa. Przy tej jedności zachowywali swoją tożsamość, odrębność, co wyrażało się w ich świadomości, że są tylko ludźmi*” (s. 251). Autor słusznie wnioskuje: „*Sprawdzianem prawdziwej świętości jest poszukiwanie autentycznej osobowości w Bogu i w ludziach. Dlatego świętość ma zawsze wymiar wertykalny i horyzontalny, personalny i wspólnotowy*” (s. 246).

Do formalnych mankamentów rozprawy należy w pewnym znaczeniu niezbyt ściśle sformułowanie jej tytułu, w którym słowa: „*W świetle dekretów beatyfikacyjnych*

i kanonizacyjnych” winny być zastąpione słowami: ...w świetle dekretów Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych”. Taką też nazwę należało zastosować na s. 12, zamiast „Kongregacji do spraw świętych”. Byłoby dobrze, gdyby autor ustosunkował się we wstępie do „Opracowań”, które zamieścił (wiele pozycji to właściwie „Literatura pomocnicza”) pod koniec rozprawy (por. s. 316-326). Do działu „Literatura pomocnicza” można byłoby dodać jeszcze niektóre pozycje, jak np. R. P e r n o u d, *Les saints au Moyen Age* (Paris 1984, 1986²); t e n ż e, *Pour en finir avec le Moyen Age* (Paris 1977); t e n ż e, *Lumière du Moyen Age* (Paris 1981); A.P.F r u t a z, *La Sezione Storica della Sacra Congregazione dei Riti. Origini e metodo di lavoro* (Città del Vaticano 1963, 1964²); A. W i t k o w s k a, *Hagiografia*, w: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*, Lublin 1974, t. I ss. 337-357; J. B a r, H. M i s z t a l, *Postępowanie kanonizacyjne* (Warszawa 1985); H. M i s z t a l, *Podstawy prawne przygotowań do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 24(1977) z.5, s. 119-133; t e n ż e, *Biegli w postępowaniu kanonizacyjnym* (Lublin 1985); t e n ż e, *Doskonali w miłości świeccy święci i błogosławieni* (Lublin 1992). Pozycje te nie wpłynęłyby jednak na zasadniczy kształt rozprawy, choć bardziej by ją ubogaciły. Z innych uwag należy zasygnalizować niezbyt ścisły opis bibliograficzny poszczególnych pozycji źródłowych, jak też zacieśnienie „współczesnego rozumienia świętości” (s. 45-56) w dużej mierze do Soboru Watykańskiego II. Spotyka się też niezręczne sformułowanie, jak np. na s. 123: „świętych interesującego nas okręgu”, zamiast: „świętych, o których mówią dekrety” czy też na s. 149: „dyspozycyjność wobec posłuszeństwa”, zamiast: „wobec osoby przełożonego”. Zastrzeżenie budzi sformułowanie jednego z podpunktów rozdziału drugiego: „Miłość wyrażająca się w rezygnacji z jakiejś wartości” (s. 91). Trudno też chyba mówić, że ktoś miał „szczególne wyczucie tego, że Chrystus daje różne dary” (s. 203), albo też o „odczuciu świętości w stosunku do Sług Bożych” (s. 238).

Powyższe uwagi nie przekreślają istotnych walorów naukowych rozprawy, zwłaszcza że są natury raczej formalnej. Autor wykazał w rozprawie dobrą znajomość niełatwej problematyki i przekonał równocześnie o swej nieprzeciętnej pracowitości w żmudnych analizach dekretów Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych 672 osób, kandydatów na ołtarze. Jego praca stanowi zatem niezmiernie ważne dla teologii studium.

Jerzy Misiurek

Teologia duchowości katolickiej. Red. Ks. W. S ł o m k a i inni, wyd. RW KUL, Lublin 1993, ss. 414.

Książka pt. „*Teologia duchowości katolickiej*” ma 22 rozdziały, które choć są oddzielnymi rozprawami, stanowią całość, składającą się z trzech części – historyczno – metodologicznej, teologiczno-sakramentalnej i socjologiczno – duchowej. Tematyka rozpraw obejmuje zarówno analizę wzorów duchowości kapłańskiej, jak i duchowości